

Eestimaa Noorte Manifest

Austatud Eesti Vabariigi President, Riigikogu esimees, Riigikogu ja Valitsuse liikmed! Lugupeetud Noorte Maapäeva delegaadid ja sõbrad!

Eesti Vabariik loodi pea 100 aastat tagasi. Eesti rahvas on kokku hoidnud, võõrvõimu all vastu pidanud ja kogu selle aja armastanud oma kodumaad. Tänu eelnenud põlvete pingutustele saame meie täna teie ees seista. Me saame sellest aru, mõistame seda ja oleme selle eest tänulikud. Täna 100 aasta eest kogunesid Maapäeva saadikud siia oma manifestile alla kirjutama olukorras, kus maja ette oli kogunenud vaenumeelne rahvahulk. Meie tulime siia vabade noortena vabas riigis.

Me hoolime oma kodumaast, eriti aga selle tulevikust. Selle märgiks olemegi koostanud Noorte Manifesti, mille me siin ja praegu avaldame esimest korda. Meie meelest on Eestis hea elada, kuid leiame, et eesseisvaid väljakutseid tuleb tunnistada ja nendega otsustavalt tegeleda. Mõistame ja teame, et kodumaa, vabadus ja meie heaolu ei ole enesestmõistetavad. Seetõttu oleme alates Noorte Maapäeva kokkukutsumisest just selliste teemade üle arutanud, mis meie homset enim mõjutavad. Manifesti loomisesse on panustanud 106 viieteist- kuni üheksateistaastast noort üle Eesti – nii eesti kui vene keelt emakeelena kõnelevad, nii linnas kui maal elavad. Me tunneme muret oma riigi pärast ja soovime, et lisaks sellele, et meie teid iga päev kuulame, kuulaksite ka teie meid.

On neli põhilist teemat, mille väljakutsete lahendamisest sõltub, milliseks kujuneb Eesti riik:

- haridus,
- noorte ühiskondlik aktiivsus,
- lõimimine,
- Eesti loodus ja elukeskkond.

Need on meie põlvkonna teemad – nii nagu meile eelnevail põlvkondadel olid omad ja järeltulevatel saavad olema enda omad.

Alustame haridusest – meile kõige aktuaalsemast teemast.

Eesti haridussüsteem on üks maailma parimaid. Meie – just meie – õpitulemused paistavad rahvusvahelises võrdluses hästi silma.. Oskame mitut keelt, mõistame ennast kirjalikult väljendada ja oleme tugevad matemaatikas. Eelmisel nädalal selgus, et oleme PISA testi järgi parimad koostöises probleemilahendamises. Hea teada!

Vaatamata eelmainitule, leiame, et haridussüsteemi eesmärk ei peaks olema käputäie õpilaste PISA testi tulemuste upitamine paremusjärjestuse tippu. Eriti, kui needsamad noored lähevad pelgalt seesugusele järjestamisele mõtlemisest stressi või lausa vihaseks. Kujutage ette, head Riigikogu ja Valitsuse liikmed, et teie peaksite igal aastal tegema testi, mis paneb teid ritta ja võrdleb kõikide teiste riikide parlamentide ning valitsuse probleemilahendamisoskustega. Ja kõik need tulemused oleksid avalikud, kõigile vaatamiseks ja kommenteerimiseks. Mis tunne teil oleks? Pidevale testimisele kuuluva aja võiksite kulutada näiteks ise nooremaid õpilasi järeltundidega aidades või huvialaringe läbi viies ja nendes osaledes. Või aega pere seltsis veetes.

Tajume, et meie haridussüsteemi peamiseks sisulisteks probleemideks on ressursside ja õppevahendite puudus, faktide omandamisele keskendumine (selle asemel, et toetada järelduste ja seosteni jõudmist), sellest omakorda tulenev suur õpikoormus, vähene sidusus tegeliku eluga ja puudulik tähelepanu vaimsele tervisele.

Rääkides õppevahendite puudusest, siis ei saa ju olla normaalsus, et noor keskkooli õpilane tuleb Maapäeva delegaadina oma piirkonda esindama ning temal paluvad kohaliku kooli õpetajad küsida, millal saabuvad neile eesti keele õpikud? Viimati olid õpikud koolis saadaval 11 aastat tagasi. Eesti keele tunde võõrkeelena on kõik need aastad valmistanud õpetajad ise oma vahenditega ette.

Teine meile oluline teema on vaimne tervis. Lisaks füüsiliste ressursside puudusele hariduses, toimub meie koolides palju süstemaatilist kiusamist – ja seda mitte ainult noorte endi vahel. Sama oluline, kui seda on füüsiline tervis, on vaimne tervis. Tähtis on tagada, et koolis õppiv noor tunneks ennast õpikeskkonnas turvaliselt. Soovime, et klassi juhendab õpetaja, kes on täielikult pühendunud oma tööle ja endale seatud eesmärkidele.

Õpikeskkonnas on välja kujunenud oluline konflikt, kus õpetajate ja meie, õpilaste, vahelises suhtluses on liiga palju usaldamatust, ebavõrdsust ja üksteise väärnimõistmist. Silmatorkav on õpetajate ja õpilaste vaheline barjäär, mis rikub usaldussuhte kahe liini vahel. Tahame süsteemi, kus kõik õpilased julgevad avaldada arvamust ning koostöö õpetaja ja õpilase vahel sujub. Samas säilib võrdsus, väärrikus ja austus mõlema osapoole vahel. Arvame, et probleemi lahendamiseks ja eesmärgi saavutamiseks on tarvis õpetajate kui ka õpilaste arusaama üksteisest kui koostööpartneritest. Kahe erineva osapoole vahel on sümbioos, kus toimib usaldus, austav mõistmine ning ühise eesmärgi poole pürgimine. Oleme ise eeskujuks, olles avatud dialoogile, uutele arvamustele ja koostööle õpetajatega.

Koolist kandub kiusamine ja ahistamine edasi töökohtadele ning võib inimesi saata kogu elu, halvendades sellega oluliselt elukvaliteeti. Usume ka, et kooli psühholoogi rolli tuleb senisest enam teadvustada – noore jaoks ei tohi olla piinlik abi otsida või veel vähem seda vastu võtta. Usume, et siin saame meie, noored, ise väga palju ära teha. Lubame, et kui homme kooli minnes märkame kiusamist või ebavõrdsust, siis sekkume, mitte ei vaata mööda. Aitame, mitte ei hoia kõrvale. Me kõik võime ühel või teisel hetkel hädas olla. Tegeleme põhjuste, mitte tagajärgedega. Väärtustame õpetajate ja tugisõprade panust nende tööle vääriliselt!

Meie eesmärk on, et noor, keda otseselt kujundab Eesti haridussüsteem pikki aastaid, on järgmisesse eluetappi astudes kujunenud heaks inimeseks, kes on eneseteadlik, inimeste suhtes avatud ja salliv,

samas ümbritseva ja informatsiooni suhtes kriitiline. Et seda saavutada, on vaja senisest enam rakendada probleemipõhist õpet, milles teooria on seotud praktikaga. Tuleks tagada kõik selleks vajaminevad vahendid ning käsitleda vaimset ning füüsilist tervist võrdselt olulistena – toome sisse kehalise kasvatus tundide kõrvale ka vaimse kasvatus tunnid.

Seega – PISA andmetel oskame probleeme lahendada hästi. Teame ka, et probleemide eiramine on oluliselt lihtsam, kui nende märkamine ja lahendamine. Me ei taha lihtsat elu! Hea Riigikogu ja Valitsuse liige – ärge tahtke seda ka teie!

Lisaks kvaliteetse hariduse omandamisele soovime, et noor oleks ühiskondlikult aktiivne.

Leiame, et ühiskondlik aktiivsus on Eestis noorte seas madal. Usume, et selle peamiseks põhjusteks on vähesed teadmised erinevatest ühiskonda panustamise võimalustest ning motivatsioonipuudus. Ühiskondliku aktiivsusega areneb aga õpilase kohusetunne, kogemuste pagas ja tekib eelis tööturul. See annab noorele indu kodanikuühiskonnas edaspidi kaasa lüüa. Heaks näiteks võib tuua Valgamaal tegutseva heade ideede TANKLA, kus noortel on võimalik oma kodaniku aktiivsust proovile panna. Lisaks on neil teatud ajaperioodidel võimalik väikese tasu eest kohalikele firmadele oma oskusi maha müüa. Aktiivsete noorte tööd ja panust tihti ei märgata ega tunnustata. Samuti ei toeta kool kodanikuühiskonnast osavõtu harjumuse kujundamist. Täna napib noori kaasavatel organisatsioonidel, nii riiklikel kui koolide õpilasesindustel, materiaalseid vahendeid.

Eesti riigil on väga oluline roll noorte ühiskondliku aktiivsuse suurendamisel ja tunnustamisel. Ajakirjandusega koostööd tehes saaksime kaasata noori rohkem ühiskondlikesse aruteludesse ja soodustada põlvkondadevahelist diskussiooni. Võiksime näiteks korraldada iga-aastase tänu gala, kus tunnustame aktiivseid noori riiklikul tasandil. See seaks avalikkusele häid eeskujusid, ning tooks uusi noori vabatahtliku tegevuse juurde. Ühiskonnaõpetuse ainekavas saab kasutada kogukonnapraktika meetodit, mille raames töötaksid õpilased vabaühendustes ja vabatahtlikes projektides. Kohalik omavalitsus omakorda saab erinevate kontaktüritustega tõsta noorte teadlikkust kohalike vabaühenduste ja projektide võimalustest. Lubame, et näitame ka siin eeskju: oma kooli suursündmustel hakkame välja andma koolisest tunnustavat auhinda „Aasta vabatahtlik“, et tõmmata tähelepanu igaühe panuse olulisele ning tuua esile eeskujusid.

Ühiskondlik aktiivsus või mitteaktiivsus on sageli mõjutatud rahvusest.

Eesti ühiskond on juba paarkümmend aastat proovinud integreerida vene keelt emakeelena kõnelevaid inimesi Eesti ühiskonda. Meie arvates on selle maja nurgakivi hea eesti keele oskus juba noorest east. Näeme, et lõimumist saaks suurendada kakskeelsed õppeasutused, kus vene keelt kõnelevad noori oleks eesti keelt kõnelevatega sama palju. On keeruline rääkida integreerumisest, kui me eraldame noori teineteisest ja ise ehitame eraldatud ühiskondi. Eestikeelne õpe võiks alata juba lasteaias ja jätkuda kõikides kooliastmetes, et omandada vajalik eesti keele tase. Eesti keelt võõrkeelena õpetavad õpetajad peavad valdama hästi nii vene kui eesti keelt, et õpilased saaksid omandada teadmisi võimalikult tõhusalt. Usume, et igal eesti keelt õppida soovijal peaks olema võrdne õigus seda teha, sõltumata tema sissetulekust, kultuurist ja emakeelest.

Rahvustevahelisi probleeme põhjustab paljuski lisaks keelebarjäärile vastastikune usaldamatus. Sellest usaldamatusest sündinud sallimatus, vihakõne ja konfliktid erinevate kultuuride ja rahvuste vahel paistavad teravalt silma. Usume, et meie põlvkonnas on noorte omavahelised suhted sõltumata rahvusest palju koostööle avatumad ja usalduslikumad. Usume, et suudame oma eeskujuga lõhkuda kunstlikud vaheseinad ka teiste põlvkondade sees. Vaid üksteisega suheldes saame omavahel lähedasemateks. Tahame, et juba keskkooli lõppedes oleks meie nutitelefoni vähemalt kolmandik — või miks mitte pool või rohkemgi — kontaktidest meie muust rahvusest sõbrad. Lisaks annab erinevate kultuuride tundmine hiljem eelise tööturul. Meedias kajastatakse integratsiooni üldjuhul

ainult läbi negatiivsete teemade ning jäetakse kahe silma vahele positiivsed, sest need ei ole meediakanalitele huvitavad.

Rääkides inimestega või lugedes meediat, tunnetame eelarvamusi, mis on ühe või teise rahvusega seotud. Seetõttu jääb õhku arusaam, et kui on olemas selline eelarvamus, siis oleks justkui kõik selle rahvuse või usu esindajad täpselt samasugused. Kui õpime erinevaid inimesi meie ümber hindama, mõistame, et tegelikkuses on meil kõigil sarnased eesmärgid. Eirates või sarjates ei saavuta me midagi peale alusetute konfliktide ja arusaamatuste. Et eelarvamusi murda, tuleb teha rohkem selgitustööd. Meil on Eestis küllaltki palju erinevaid organisatsioone, kes antud teemadega tegelevad, kuid nende töö tuleb tuua avalikkuse ette, näiteks kasutades sotsiaalreклаame, õppevideoid, plakateid ja dokumentaalfilme. Kuna elame infoühiskonnas, tuleb paratamatult ette olukordi, kus erinevate meediakanalitega proovitakse mõjutada inimeste maailmavaadet. Et hoida ära järgnevate põlvkondade valesid arusaamu, tuleb arendada nende analüüsioskust meedia valikkursustega koolides, samuti tuleb antud teema sisse viia põhikooli ühiskonnaõpetusetunni ainekavasse.

Kindlasti jätkame ka ise õpilasvahetuste, keeltekohtvike ja teiste projektidega, mis kaasavad erineva taustaga noori. Saame üheskoos läbi viia kakskeelseid projekte ning arendada eesti-vene noortevahetusi. Edukas eesti-vene integratsioon ei kaota kummagi rahvuse kultuurilist eripära. Vastupidi, see rikastab mõlema rahvuse pärandit, aitab erineva kultuuritaustaga inimestel üksteist mõista ning avardada maailmapilti. Meie, noored, ei vali oma sõprusringkonda rahvuse või soo järgi. Kaitseme ja aitame eakaaslasti enda ümber, kes peavad taluma diskrimineerimist.

Kõige haavatavam on aga meie elukeskkond tervikuna – loodus ei saa end inimese eest kaitsta.

Meie Eesti on metsariik, jõgede-järvederiik, musta mulla ja puhta õhu riik. Oleme maarahvas - see eristab meid paljudest teistest arenenud ent täielikult linnastunud ühiskondadest. Nii on Eesti üheks suurimaks väljakutseks meie käitumine oma looduse ja maa suhtes. Näeme, et noorte hulgas on kadumas usk puutumatu Eesti looduse säilimisse. Oleme tunnistajateks asjaolule, et see usk on asendumas looduse nii öelda tasakaaluka rahaks tegemisega. Soovime, et meie riik liiguks selles suunas, et üle minna taastuvenergiale aastaks 2035. See tähendab, et kui meie lapsed on keskkooli jõudmas, oleme praktiliselt lõpetanud nende elukeskkonna mõtlematu kahjustamise.

Praegu puudub riigil selge ülevaade loodusvaradest ja nende tarbimise mõjust elukeskkonnale. Leiame, et peaksime seadusandluses täpsustama loodusressurside ja mitmekesisuse kaitset ning investeerima seire tehnoloogiasse, mis aitaksid välja arvutada mõistlikud piirid kaevandamisele ja metsaraiele. Eesmärgiks tuleb seada elurikkuse säilitamine. See tähendab looduskaitsealade suurendamist seal, kus vaja. Taristu rajamisel tuleks alati ümbritseva keskkonnaga arvestada — ka siis, kui see on tänasel päeval kallis – sest homme me enam rikutud loodust ja elukeskkonda tagasi osta ei saa. Meie oleme ju need, kes peavad oma lastele otsa vaatama ja selgitama, miks õhusaaste põhjustab terviseprobleeme või miks perega metsa piknikule minek on kahe tunni sõidutee kaugusel ja seega liiga keeruline ettevõtmine. Ärme lase sellel juhtuda. Meie elukeskkond sõltub meist igaühest.

Mida meie ise saame aktiivsete noortena ära teha? Propageerime endi tutvusringkonnas keskkonnasäästlikku ja pakendivähese eluviisi. Meile on oluline, et meie riik oleks puhas ka edaspidi ning selle jaoks oleme me valmis panustama loodussäästlikumate viisidega. Teame, et suurte muutuste saavutamiseks on vaja uusi tehnoloogilisi hüppeid ja ületarbimise kaotamist. Kuid arvame, et ka iga säästetud kilekott aitab meie ökoloogilist jalajälge veidi väiksemana hoida. Soovime põlvkonnana olla keskkonnasõbralik. Eesti on veel puhas ja peaaegu reostamata – see on kingitus, mida järeletulevatele põlvedele saame endast jätta. Loodame, et tulevikus on meie linnakeskkond veel rohelisem, mitte vastupidi. Saame kasvatada kortermaja rõdul porgandeid ning liigelda iga

ilmaga jalgrattaga, sest lumi sulab asfaldilt automaatselt. See on meile väga oluline, isegi kui tundub, et meie põhiline elukeskkond on internet!

Järelsõna

Meie, noored, arvame, et suured muutused algavad väikestest asjadest. Selle Manifestiga oleme sõnastanud ja edasi andnud selle, mis meile muret teeb, ja pakkunud välja lahendusi, mida igaüks meist saab rakendada juba täna. Kuigi sõna jõud võib ka üksi olla suur, siis tahet kinnitavad teod muudavad selle veelgi tugevamaks.

Me ei küsi, mida riik saab meie heaks teha - Me kutsume riigiesindajaid koos meiega tegudele ja eeskujule näitama. Teame, et tulevik on meie kätes. Aga selles tulevikus peab tähtsal kohal olema Eesti. See Eesti peab olema tark, üksteisest lugupidav, teadmisi ja lahendusi otsiv ning hindav. Selline Eesti ühiskond teab, et ta on sama tugev, nagu selle nõrgimad lülid ja selle asemel, et veel aastakümneteks nõrkusega leppida, peame nõrkadest lülidest tugevad tegema. Koostöös.

Koos - noorte ja vanadega- edasi tuleviku poole!
Elagu Eesti!

EV100 Noorte Maapäeva delegaadid

28. november 2017

